คอลัมน์ เขียนให้คิด: 'ภาคธุรกิจ'ต้องเป็นคำตอบให้กับการแก้คอร์รัปชัน - ไทยโพสต์ ฉบับวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2559

ปัญหาคอร์รัปชันยังเป็นปัญหาสำคัญของภาคธุรกิจ แม้รัฐบาลได้พยายามอย่างมากช่วง 2 ปีที่ผ่านมาที่จะแก้ไขปัญหา แต่สิ่งที่ปรากฏชี้ว่าการออกกฎหมายใหม่ การเอาผิดลงโทษข้าราชการ การนำเครื่องมือใหม่ๆ มาแก้ปัญหา และการประชาสัมพันธ์ คงทำได้ระดับหนึ่งในการแก้ปัญหา และจะไม่สามารถลดปัญหาลงได้มากอย่างที่หวัง ถ้าพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องในสมการคอร์รัปชันทั้งผู้ให้และผู้รับยังไม่เปลี่ยน ยังไม่เลิกที่จะรับ และยังพร้อมที่จะจ่าย

ทำให้ความท้าทายในการแก้ปัญหาในบ้านเราขณะนี้ไม่ได้อยู่ที่ความพยายามแก้ปัญหา แต่อยู่ที่การแก้ปัญหา ยังไม่สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้องในสมการคอร์รัปชันได้ ที่จะทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องลดการทุจริตคอร์รัปชัน ลดการจ่าย และลดการเรียกหรือรับสินบน แล้วเราจะแก้ไขปัญหานี้อย่างไร

ในสมการคอร์รัปชัน ต้องมีทั้งผู้ให้และผู้รับ ผู้รับก็คือข้าราชการและนักการเมืองที่ทุจริตคอร์รัปชัน ส่วนผู้ให้ก็คือภาคเอกชน บริษัทธุรกิจที่ให้สินบนและจ่ายเงินใต้โต๊ะ ทั้งเพื่อซื้อความสะดวก ซื้อความได้เปรียบทางธุรกิจ (เพราะถ้าแข่งขันตรงไปตรงมาก็จะไม่ได้งาน จึงต้องให้สินบนเพื่อให้ได้งาน) และเพื่อสร้างอุปสรรคให้บริษัทอื่นที่เป็นคู่แข่ง ไม่ให้เข้ามายุ่งเกี่ยวในธุรกิจที่ตนทำ เพราะจะมีต้นทุนสูงในแง่เงินที่จ่ายคอร์รัปชัน แต่ถ้าบริษัทธุรกิจพร้อมใจกันไม่จ่าย ไม่ให้สินบน คอร์รัปชันก็จะเกิดยาก เพราะไม่มีใครจ่าย ไม่มีอุปทานในสมการคอร์รัปชัน ผลที่ตามมาก็คือไม่มีคอร์รัปชัน แต่เมื่อบริษัทไม่จ่าย บริษัทก็ต้องปรับตัวเพื่อรับแรงกระทบที่อาจเกิดขึ้นตามมา

แนวคิดนี้จึงชี้ว่าบริษัทธุรกิจสามารถมีบทบาทได้อย่างมากในการแก้ปัญหาคอร์รัปชัน เพราะภาคธุรกิจอยู่ในสมการคอร์รัปชันโดยตรง เป็นผู้ให้ในสมการคอร์รัปชัน ดังนั้นถ้าผู้ให้ปฏิเสธไม่ให้ ไม่จ่าย คอร์รัปชันก็จะไม่เกิดขึ้น แต่แนวคิดเช่นนี้ถ้าจะมีผลให้เกิดการเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้ให้ในการทำธุรกิจและลดคอร์รัปชัน บริษัทเพียงบริษัทเดียวหรือสองบริษัทคงทำไม่ได้ จะต้องเป็นบริษัทจำนวนมากที่ร่วมมือกัน พร้อมกันปฏิเสธไม่จ่าย รวมพลังกันเป็นแนวร่วมจริงจังที่ทุกบริษัทพร้อมใจกันปฏิเสธการทุจริตและการให้สินบน ถ้าทำได้ถึงจุดนั้น เราก็จะเห็นการทุจริตคอร์รัปชันลดลง เพราะบริษัทไม่ยอมจ่าย

ที่สำคัญพลังของการไม่จ่ายของบริษัท ก็สามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของฝ่ายอุปสงค์ หรือผู้เรียกได้ ทั้งการปรับปรุงระบบและวิธีการทำงาน การติดตาม เปิดโปงพฤติกรรมของข้าราชการและนักการเมืองที่โกง ทำให้ความกล้าที่จะทุจริตคอร์รัปชัน หรือการใช้อำนาจตามหน้าที่ที่ผิด เช่น เรียกสินบน ก็จะลดลง

นี่คือแนวคิดของ Collective Action หรือแนวร่วมปฏิบัติที่รวมพลังของบริษัทเอกชนต่อต้านการทุจริตที่บริษัทเอกชนร่วมมือกันปฏิเสธการให้สินบนในการทำธุรกิจ ทั้งสินบนที่ให้กับภาครัฐ และสินบนให้กับบริษัทเอกชนด้วยกันเอง เพื่อให้เกิดการทำธุรกิจที่สะอาดและโปร่งใส และอาศัยพลังของแนวร่วมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิธีการให้บริการหรือทำงานของ

เจ้าหน้าที่รัฐ ทำให้โปร่งใสขึ้น มีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบได้ นี่คือผลลัพธ์ ดังนั้นถ้าบริษัทร่วมใจกันปฏิเสธไม่ให้สินบน และมีส่วนร่วมในระบบติดตามข้อมูลการปฏิบัติมิชอบของเจ้าหน้าที่รัฐให้เป็นข้อมูลสาธารณะ โอกาสที่การทุจริตคอร์รัปชันจะลดลงก็มีสูง

ดังนั้น บริษัทธุรกิจจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการแก้คอร์รัปชัน บริษัทธุรกิจสามารถหยุดการทุจริตคอร์รัปชันได้โดยปฏิเสธที่จะไม่จ่าย และบริษัทควรพร้อมใจกันปฏิเสธ เพราะเป็นประโยชน์ต่อบริษัทโดยตรง ที่จะไม่มีต้นทุนแฝงที่เกิดจากการทุจริตคอร์รัปชัน มุ่งแต่ทำธุรกิจอย่างสะอาด แต่แน่นอน เมื่อบริษัทไม่จ่าย การติดต่อราชการของบริษัทอาจเจออุปสรรค แต่ทุกบริษัทก็จะเจออุปสรรคเหมือนกัน และอุปสรรคเหล่านี้ก็จะนำไปสู่การรวมพลังของธุรกิจที่จะร่วมกันให้ข้อมูล นำไปสู่การชี้เป้าแก้ไขปัญหา เพื่อให้ภาครัฐหยุดเรียกร้อง ให้ทำงานตามหน้าที่ พร้อมกับช่วยภาครัฐปรับปรุงระบบและวิธีการทำงานให้โปร่งใส มีประสิทธิภาพ และสามารถตรวจสอบได้ นี่คือสิ่งที่ทำได้ แต่ถ้าแต่ละบริษัทไม่ทำอะไร ยังพร้อมจ่ายซื้อความสะดวก ปัญหาที่มีอยู่ก็จะแก้ไม่ได้ ตรงกันข้าม วงเงินที่ต้องจ่ายก็จะสูงขึ้นๆ เป็นต้นทุนมากขึ้นให้กับบริษัท จนในที่สุดก็ถึงจุดที่อาจจะทำธุรกิจไม่ได้ สร้างความเสียหายให้กับบริษัท ให้กับเศรษฐกิจ ให้กับประเทศ

ด้วยเหตุนี้ บทบาทของบริษัทเอกชนในการแก้ปัญหาคอร์รัปชันจึงสำคัญมากที่จะต้องปฏิเสธและร่วมแสดงจุดยืน แสดงพลังเพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหา ซึ่งบริษัทเอกชนสามารถมีบทบาทร่วมแก้ไขปัญหาได้อย่างน้อยในสามทาง

ทางแรก ก็คือ บริษัทต้องทำธุรกิจอย่างมีธรรมาภิบาล หรือมีการกำกับดูแลกิจการที่ดี ถ้าไม่มี การคิดที่จะแก้คอร์รัปชันโดยไม่รับ ไม่จ่าย โดยบริษัทก็จะเกิดขึ้นยาก เพราะบริษัทจะไม่มีกลไกภายในที่จะกำกับดูแลพฤติกรรมของคนในบริษัทให้ทำธุรกิจอย่างถูกต้องโปร่งใส ปลอดการทุจริตคอร์รัปชัน และมีจริยธรรม สิ่งเหล่านี้จึงจำเป็นต้องมีเพื่อเป็นพื้นฐานของการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ทำธุรกิจอย่างตรงไปตรงมา มีจริยธรรม ปลอดคอร์รัปชัน เป็นตัวอย่างของการนำหลักการกำกับดูแลกิจการที่ดีไปปฏิบัติใช้ให้เกิดผลจริง

สอง บริษัทควรเข้าร่วมสนับสนุนการทำธุรกิจอย่างสะอาด โดยเป็นสมาชิกโครงการแนวร่วมในลักษณะนี้ เช่น โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนไทยในการต่อต้านการทุจริตที่ทางสถาบันกรรมการบริษัทไทย หรือไอโอดี กำลังขับเคลื่อนให้เป็นเวที หรือ platform ให้บริษัทที่ต้องการทำธุรกิจอย่างสะอาด ปลอดคอร์รัปชัน สามารถมีพื้นที่ที่จะขับเคลื่อนการทำธุรกิจที่ปลอดคอร์รัปชันได้อย่างสง่างามในประเทศไทย เป็นเวทีให้บริษัทเอกชนทุกบริษัทสามารถร่วมผลักดันการทำธุรกิจอย่างสะอาด ไม่รับ ไม่จ่าย ให้เกิดขึ้นจริง และใช้พลังของการรวมตัวผลักดันการเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในวิธีการทำงานในระบบราชการและการให้บริการของภาครัฐ เพื่อลดความเสี่ยงของการทุจริตคอร์รัปชัน

โครงการแนวร่วมปฏิบัติของภาคเอกชนในการต่อต้านการทุจริต หรือ CAC จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2010 โดยสมาคมธุรกิจที่สำคัญของประเทศแปดองค์กร คือ สถาบันกรรมการบริษัทไทย สภาหอการค้าไทย สภาหอการค้าต่างประเทศ สมาคมบริษัท

จดทะเบียน สมาคมธนาคารไทย สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย สภาธุรกิจตลาดทุนไทย และสภาธุรกิจท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย บริษัทเอกชนเข้าร่วมโครงการแนวร่วมปฏิบัติโดยสมัครใจ จากวันแรกที่มีการเปิดตัวโครงการเมื่อเดือนพฤศจิกายน ปี 2010 ที่มี 23 บริษัทเข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์กับโครงการ

ปัจจุบันบริษัทที่เข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์ได้เพิ่มขึ้นเป็น 708 บริษัท เป็นบริษัทจดทะเบียน 354 บริษัท และบริษัทจำกัด 354 บริษัท โดยบริษัทจดทะเบียนที่เข้าร่วมโครงการมีมูลค่าตลาดรวมกันมากกว่า 79 เปอร์เซ็นต์ของมูลค่าตลาดของตลาดหลักทรัพย์ของประเทศไทย และจาก 708 บริษัทที่เข้าร่วมประกาศเจตนารมณ์มี 177 บริษัท ที่ได้รับรองจากคณะกรรมการแนวร่วมปฏิบัติภาคเอกชนที่มี ดร.พนัส สิมะเสถียร เป็นประธาน ว่าเป็นบริษัทที่มีนโยบาย มีแนวปฏิบัติและระบบควบคุมภายในในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันครบถ้วนตามเกณฑ์ของคณะกรรมการ CAC บริษัทที่ได้รับการรับรองเหล่านี้เป็นตัวอย่างของบริษัทในภาคธุรกิจไทยที่พร้อมปฏิเสธการให้สินบนและการทุจริตคอร์รัปชันในการทำธุรกิจ เป็นตัวอย่างของบริษัทธุรกิจที่น่ายกย่องชมเชย

แนวทางที่ สาม ที่บริษัทเอกชนสามารถมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันก็คือ ผลักดันให้สมาคมธุรกิจในสาขาธุรกิจของตน มีนโยบายและสนับสนุนให้บริษัทที่เป็นสมาชิกไม่ทุจริตคอร์รัปชันในการทำธุรกิจ โดยมีนโยบายและแนวปฏิบัติชัดเจนในการไม่รับ ไม่จ่ายสินบนในการทำธุรกิจ เป็นกติกาให้บริษัทที่เป็นสมาชิกของสมาคมต้องยึดถือและปฏิบัติตาม ถ้าทุกสมาคมทำได้ โอกาสที่คอร์รัปชันจะลดลงก็จะมีมาก

ด้วยเหตุนี้บทบาทของสมาคมธุรกิจจึงสำคัญมากในการหยุดการให้สินบนและการทุจริตคอร์รัปชัน ทำให้มีหลายบริษัทที่เข้าร่วมโครงการ CAC ขณะนี้ได้เข้ามาร่วมแบบเป็นสมาคม ตัวอย่างเช่น สมาคมธนาคารไทย ที่ธนาคารพาณิชย์ไทยทั้ง 15 แห่ง ที่เป็นสมาชิกเข้าร่วมโครงการ สมาคมบริษัทจัดการลงทุนมี 22 บริษัทเข้าร่วม สมาคมบริษัทหลักทรัพย์ไทยมี 26 บริษัท สมาคมประกันชีวิตไทยมี 25 บริษัท และสมาคมประกันวินาศภัยไทยมี 51 บริษัท

การร่วมต่อต้านการทุจริตโดยสมาคมเหล่านี้ ชี้ชัดเจนว่าบริษัทธุรกิจต้องการแก้ไขปัญหา ไม่ชอบคอร์รัปชัน และสามารถทำธุรกิจได้โดยไม่ทุจริต ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของคำตอบของการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชัน ไม่ใช่เป็นปัญหา จึงอยากให้สมาคมธุรกิจทุกสมาคมในประเทศไทยพิจารณาเข้าร่วม เพื่อแสดงจุดยืนชัดเจนว่าสมาคมไม่สนับสนุนการจ่ายสินบนในการทำธุรกิจ และพร้อมเป็นคำตอบให้กับการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันของประเทศ ไม่ใช่เป็นตัวปัญหาหรือสร้างปัญหา

ข้อกังวลสำคัญของบริษัทธุรกิจส่วนมาก ก็คือ ถ้าบริษัทเปลี่ยนพฤติกรรม ไม่จ่าย แต่ฝ่ายผู้เรียกคือข้าราชการที่ทุจริตยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรม การติดต่อราชการก็อาจติดขัด อาจถูกกลั่นแกล้ง ทำให้ธุรกิจไม่เดินหน้า เรื่องนี้เป็นเรื่องที่หลายบริษัทห่วงใย แต่ก็เป็นเรื่องที่สามารถแก้ไขได้โดยใช้พลังแนวร่วมของบริษัทที่มีจำนวนมาก ร่วมกันติดตามเปิดโปงพฤติกรรมของฝ่ายรัฐที่ทุจริตอย่างเป็นระบบ พร้อมเสนอแนะภาครัฐให้หน่วยงานเปลี่ยนวิธีการทำงาน ปรับปรุงระบบ ปรับปรุงขั้นตอนในการ

พิจารณาต่างๆ ให้มีความชัดเจนและโปร่งใสเพื่อลดความเสี่ยงของการเกิดการทุจริต ซึ่งทั้งหมดเป็นเรื่องที่สามารถทำได้โดยอาศัยอำนาจตาม พ.ร.บ.การอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ ปี 2558 เป็นเครื่องมือ เพราะกฎหมายใหม่นี้ให้ถือเป็นความผิดสำหรับเจ้าหน้าที่และหน่วยงานรัฐที่ไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนและเงื่อนเวลาที่ได้ระบุไว้

เท่าที่ประเมิน การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันโดยฝ่ายอุปสงค์หรือฝ่ายเรียก คงเกิดขึ้นไม่ง่ายและใช้เวลา ส่วนหนึ่งเพราะเป็นพฤติกรรมที่ฝังอยู่ในระบบการทำงานและการใช้อำนาจตามหน้าที่ ทำให้ในช่วงสองปีที่ผ่านมาการปฏิรูประบบราชการจึงเป็นเรื่องที่ยาก ดังนั้น ถ้าจะให้มีการแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันจริงจัง จุดเริ่มต้นต้องมาจากบทบาทภาคเอกชน โดยบริษัทธุรกิจที่เป็นผู้เสียหายต้องพร้อมใจกันไม่จ่าย และให้ข้อมูลการทุจริตคอร์รัปชันที่ประสบเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหา ตรงกันข้าม ถ้าบริษัทเอกชนไม่ทำ คอร์รัปชันก็จะมีต่อไปและคงรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ เพราะคนที่เดือดร้อนคือบริษัทธุรกิจดูเหมือนเป็นใจ ไม่โวยวาย

ดังนั้น ถึงเวลาแล้วที่ภาคธุรกิจจะต้องเป็นคำตอบ ต้องเป็นผู้นำการแก้ปัญหา เพื่ออนาคตของประเทศ.